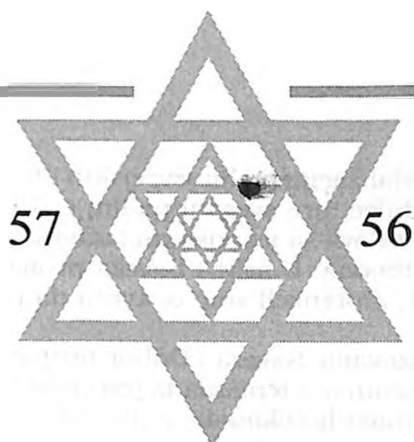

**REVITALIZACIJA
MALIH
JEVREJSKIH
OPŠTINA
U SRBIJI**

**REVITALIZATION
OF SMALL
JEWISH
COMMUNITIES
IN SERBIA**

PINKAS 8

Tema: **Velikani**
jevrejskog naroda

О МАЈМОНИДУ
IVAN NINIĆ

VODIČ ZA ZABLUDELE
-ODLOMCI-

POSLANICA JEMENIĆANIMA
-ODLOMCI-
MAJMONID

ON MAIMONIDES
IVAN NINIĆ

THE GUIDE FOR THE PERPLEXED
- FRAGMENTS-
THE EPISTLE TO YEMENITES
- FRAGMENTS-
MAIMONIDES

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE
BEOGRAD

maj 1996. godine

UVODNA NAPOMENA

Razrađujući projekat „Revitalizacija malih jevrejskih opština u Srbiji“ došli smo na ideju da članovima jevrejske zajednice, pre svega u malim opštinama, ponudimo nekoliko desetina kratkih, interesantnih tekstova sa jevrejskom tematikom, pogodnih za čitanje, ali i za organizovanje razgovora u opštinama. U arhivi Saveza pronašli smo pripremljene tekstove iz perioda 1976 – 1986. godine, a preuzeli smo obavezu da pripremimo i nove.

Komisija za kulturu i obrazovanje Saveza i Odbor projekta će narednih meseci odštampati tekstove u pinkasima (pinkasima) o temama iz jevrejske istorije (opšte i jugoslovenske), iz umetnosti i nauke, o problemima holokausta, antisemitizma, jevrejskog identiteta i sl...

Urednici

Simha Kabiljo

Miša David

PINKAS 8

NAZIV:

O Majmonidu

AUTOR:

Ivan Ninić

IZDAVAČ:

Savez jevrejskih opština Jugoslavije

UREDNICI:

Simha Kabiljo i Miša David

LEKTOR / KOREKTOR:

Simha Kabiljo

KOMPJUTERSKA PRIPREMA: **Damir Plovanić**

ŠTAMPA:

Štamparija C.O.L.E.

TIRAŽ: 300 primeraka

Maj 1996. godine, Beograd

Ovaj tekst, pod naslovom „Od Mojsija do Mojsija nema većeg Mojsija, preuzet je iz dvobroja časopisa **Gradac** (1995), koji je priredio I. Ninić, a koji je u celini posvećen Majmonidu.

O MAJMONIDU

Od Mojsija do Mojsija nema većeg Mojsija. Ova poznata jevrejska izreka parafrazira stih iz Petoknjžja da se nije pojavio veći prorok u Izraelu od biblijskog Mojsija (Moše). A posle njega nema većeg od Majmonida.

Rabi Moše ben Majmon, poznat po anakroninu RAMBAM (na latinskom Majmonides, odnosno Majmonid, kako ga mi zovemo), najveća je intelektualna figura jevrejskog naroda. Rabin filozof, naučnik, lekar. Autor ogromnog broja knjiga. Najznačajnije su, sa stanovišta judaizma, **Mišne Tora** u 14 tomova i **More ha-Nevuhim**. Prvo delo je zbir jevrejskih zakona, a drugo uvođenje u judaizam. Majmonid je najoštroumniji tumač judaizma, na neki način revolucionaran, a sam Šlomo Jichakija (RAŠI), nema značajnijeg komentatora Biblije i Talmuda među postalmudskim rabijima.

Majmonidov doprinos istoriji ljudske misli je neprocenjiv. Svi jevrejski filozofi, uključujući Spinozu, su pod njegovim uticajem. I mnogi hrišćanski mislioci, kao Toma Akvinski, delovali su pod jakim vibracijama Majmonidove misli. On je spoj rabina i filozofa koji uspeva da pomiri duboku privrženost religiji i intelektualnu radoznalost duha. U njegovoj ličnosti se harmonizovala potpuna odanost Mojsijevim zakonima i apsolutno verovanje u razum i slobodno istraživanje duha.

Rabi Moše ben Majmon je rođen u Kordovi, južnoj Španiji, 1135. godine u tadašnjem centru jevrejske misli i arapske nauke. Proučavao je Bibliju i Talmud uz nadzor svog oca, takođe talmudističkog istraživača. Ali mladog studenta Tore i Talmuda interesovale su i druge oblasti duhovnog stvaralaštva: logika, matematika, medicina, astronomija. Studije Majmonidove prekinute su zbog političkih prilika u Kordovi 1148. godine i njegova porodica se seli u Severnu Afriku, u grad Fes. Zatim dolaze godine lutanja kada upoznaje i Erec Israel. konačno se naseljava u Kairu. Tamo je radio kao lekar na Saladinovom dvoru. Posle smrti, 1204. godine, njegovi su ostaci pokopani u Tiveriji, na obali Galilejskog jezera.

Majmonidova ostavština je zamašan opus teoloških, filozofskih i medicinskih spisa. Među ranim radovima je knjiga **Milon ha-Higajon (Uvod u logiku)**. Delo je napisao na arapskom jeziku kada mu još nije bilo dvadeset godina. Uprkos mladosti, knjiga je bila toliko zrela da je generacijama služila kao nezaobilazni vodič u logiku. Inspirisala je poznatog jevrejskog mislioca 18. veka Moše Mendelsoona da za nju napiše komentar.

Prvo veće Majmonidovo delo iz rabinističke nauke je **Peruš ha-Mišna (Komentar Mišne)**, pisan na arapskom jeziku. To je šestotomni zbornik jevrejskog zakona, kompilacija rabi Jehude ha-Nasija, nastao 200. godine. On je započeo da piše **Komentare** oko 1158. godine, a završio ih je deset godina kasnije. U njima je protumačeno trinaest principa judaizma koji su izazvali mnogo rasprava među teolozima. Komentari, kao i poema **Jigdal** u poetskoj formi, koja se peva u sinagogalnoj službi, sumira ove principe: egzistenciju, jedinstvo, međusobnu povezanost, ontičku prevashodnost Boga, zabranu idolatrije, proročnost, jedinstvenost mojsijevske proročnosti, božansko poreklo **Tore**, autentičnost **Tore**, božansku sveopštost, nagrađivanje i kažnjavanje, mesijanstvo, uskrснуće. Posle završetka **Komentara Mišne**, Majmonid je započeo rad na **Sefer ha-Micvot (Knjiga zapovesti)**, takođe pisane na arapskom jeziku. Ovde su data objašnjenja svih naredbi i zabrana u judaizmu. Naveo je i komentarisao 613 božanskih micvot (zapovesti) od kojih su 24 naredbe, a 365 zabrane. Ovo delo je tvrdo jezgro rabinističke literature.

Međutim, za Majmonida je to bila samo pripremna studija za njegov monumentalni rad **Mišne Tora**, tj. Kodeks jevrejskog zakona, u 14 tomova, napisan na hebrejskom jeziku, **Mišne Tora** je peta knjiga Mojsijeve, Deuteronomija, Mojsijevi govori. Ona se popularno zove i **Hajjad ha-Hazaka (Jaka ruka)**. Naime, u geometriji, jevrejskoj numerologiji, brojčana vrednost reči **jad** je 14 i odnosi se na 14 tomova Kodeksa. **Mišna**, nastala 1.000 godina pre Rambamovog rođenja, nije mogla da zadovolji intelektualne i teološke potrebe čoveka 12. veka, pa je Majmonid želeo da osavremeni to klasično delo judaističke literature. Njegova namera bila je da svaki Jevrejin razume značenje jevrejskog zakona. Prvi od četrnaest tomova zove se **Sefer ha-Mada (Knjiga znanja)** pristupačno objašnjenje teorijske osnove judaizma. On ukazuje na puteve Gospodnje. **Mišne Tora** je revolucionisao jevrejski zakon. Ovo delo postaje autorizovani tekst i inspiracija za mnoge teologe-talmudiste.

Poslednji od Majmonidovih filozofskih radova je **More ha-Nevuhim (Vodič za zabludjele)**. Nastao je 1190. godine i pisan je na arapskom jeziku. Vodič je zamišljen kao udžbenik za intelektualno obrazovanje studenata teologije. Mladi talmudista treba da savlada razliku između tradicionalnog teološkog obrazovanja i naučne slobode. Knjiga usmerava studenta tako da istinsku vernost Mojsijevoj **Tori** ne zapostavi zbog žudnje za naukom. I obratno. Ova koncepcija je stvarala Majmonidu ogroman problem. Kako izmiriti naivnu veru naroda sa intelektualnom i duhovnom spremnošću izabranih? Majmonid je to rešio u formu zagonetke. Upornim čitanjem u dubinskim ulaženjem u značenje **Vodiča** student talmudista otkriva deo po deo nepoznatog koje mu se otvara u vidu pasijansa. **Vodič** je na početku čitanja zagonetaka, ali upornim proučavanjem pretvara se u očaravajuće štivo.

Kao filozof, Majmonid je aristotelovac. Pripadao je filozofskoj tradiciji Alfarabija (arapskog filozofa iz Bagdada iz prve polovine desetog veka). Jak uticaj aristotelizma se oseća u Majmonidovom shvatanju logike, metafizike, medicine i psihologije. Međutim, u političkim teorijama, Majmonid je bliži Platonu i njegovoj **Republici**. Ta struja u arapskoj filozofskoj misli trajala je do Majmonida, i svoj vrhunac dostiže sa drugim filozofom iz Kordove njegovog vremena, Ibn Rušdom (Averoesom).

Interpretacija religije i filozofije kod Majmonida je jednostavna. Po njemu, judaizam uslovljava filozofiju, a filozofija objašnjava svoju suštinu judaizmom. Tora nas uči kako da nađemo put do Boga, što je srž oba Majmonidova dela, **Mišne Tore** i **More ha-Nevuhim**. Da bismo došli do saznanja o Njegovom postojanju, treba da izučavamo Njegovo delo, stvaranje ovog sveta koje je njegova kreacija. Potpuno shvatanje postojanja Boga je uslovljeno dubokim poznavanjem prirodnih nauka i filozofije. Znači, da bi Jevrejin istinski shvatio ono što je najvažnije, mora da bude naučno potkovan. Filozofija nas uči da čovek može da živi u miru i razvija svoj intelekt. Filozofsko izučavanje **Tore** omogućava život u zajednici na harmoničan način, kako su ga mudraci zamišljali. Dakle, izučavanje **Tore** vodi ka cilju filozofa. Tako, po Majmonidu, samo kroz filozofski pristup **Tori** može da se dođe do saznanja o Njegovom postojanju. Filozofija tumači judaizam kao instrument za promovisanje istine i mira.

Majmonid je bio prosvetitelj (halakist). Po njemu, čovek može da bude human ukoliko stalno usavršava svoj intelekt. Razvijajući svoj razum čitanjem, čovek izbegava hladni racionalizam i nikada ne zaboravlja dve osnovne zapovesti: Ljubav prema Bogu i strahopoštovanje prema Njemu. Nauka omogućava shvatanje dve zapovesti, beskonačne mudrosti Božje, a kako je njegova mudrost beskonačna, ona se mora saznavati sve više i više i voleti sve snažnije i snažnije. Što se više sazna je i voli dolazi se do višeg saznanja da mi, konačna stvorenja, stojimo pred Njim, Beskonačnim.

Ovaj Majmonidov racionalizam i potreba za intelektualnim razvojem da se što potpunije shvati božansko prisustvo, kroz Njegovo delo, svrstavaju ga u elitiste. Ali, kritičari Majmonidove misli ispustili su iz vida da su sve njegove knjige o judaizmu aktualizovani udžbenici, a ne filozofski traktati. On nije raspravljao sa sebi intelektualno ravnima, već je želeo da bude pedagog koji će usmeriti zabludjele ka dubljem shvatanju značenja judaizma. Čak i to da je većina dela ovog učitelja pisana na arapskom, a ne na hebrejskom jeziku, ukazuju na činjenicu da je Rambamova namera da se što širi krug studenata, budućih talmudista, upozna sa njegovim idejama. Zato je njegova misao živa, a kao intelektualno štivo, značajna je i danas.

VODIČ ZA ZABLUDELE

Glava 54

Termin **hohma** („mudrost“) u jevrejskom jeziku upotrebljava se za četiri različite stvari: (1) on ukazuje na znanje onih istina koje vode znanju Boga. Uporedi: „Ali mudrost gde se nalazi?“ (Jov, 28:12); „Ako je ustražiš kao srebro“ (Sol. 2:4). Reč se često javlja u ovom smislu. (2) Izraz **hohma** označava takođe znanje bilo koje zanatske veštine. Up. „I koji su god vešti među vama neka dođu da rade što je zapovedio Gospod“ (2 Mojs. 35:10); „I sve žene vešte predoše“ (ib. 35:25). (3) On se takođe upotrebljava prilikom sticanja moralnih načela. Up. „I starešine svoje podučava mudrosti“ (Ps. 105:22); „U staraca je mudrost“ (Jov, 12:12); jer, on je uglavnom nastrojenost za sticanje moralnih načela koja je razvijena jedino u starom dobu. (4) On podrazumeva, konačno, pojam veštine, lukavosti i oštroumnosti; up. „Nego, hajde da mudro postupamo sa njima“ (2 Mojs. 1:16). U istom smislu termin se upotrebljava u sledećim odlomcima: „I posla otud ženu lukavu“ (2 Sam. 14:2); „Mudri su da zlo čine“ (Jer. 4:22). Moguće je da jevrejsko **hohma** („mudrost“) izražava ideju lukavstva, znanja i smišljanja, planiranja, koja u jednom slučaju može služiti kao sredstvo zadobijanja razumskog, umnog savršenstva, ili dobrih moralnih načela; ali, u drugom slučaju može proizvesti veštinu u zanatstvu, ili se čak upotrebiti u uspostavljanju loših mnenja i načela. Pridev **haham** („mudro“) daje se otuda osobi koja poseduje velike intelektualne sposobnosti, ili dobra moralna načela, ili veštinu u zanatu; ali, takođe i osobama koje su lukave i vešte u zlim delima i načelima.

Prema ovom objašnjenju, osoba koja ima istinsko znanje čitavog Zakona naziva se mudrom u dvostrukom smislu; ona je mudra zato što je Zakon podučava najvišim istinama, i drugo, zato što je uči dobrom moralnom vladanju. Ali, kako se istine sadržane u Zakonu uče putem putem predaje, a ne filozofskom metodom, znanje Zakona, i sticanje istinske mudrosti posmatraju se u knjigama Proroka i u rečima naših Mudraca kao dve različite stvari; stvarna mudrost pokazuje putem dokaza one istine kojima nas Pismo uči putem predaje. Upravo na ovu vrstu mudrosti, koja dokazuje istinu Zakona, ukazuje Pismo kada iznosi mudrost, i govori o visokoj vrednosti ovog savršenstva, i o sledstvenoj malobrojnosti ljudi sposobnih da je zadobiju, u izrekama poput ovih: „Nema mnogo mudrih“ (Jov, 32:9); „Ali mudrost gde se nalazi?“ (ib. 28:12). U spisima naših Mudraca primećujemo isto tako mnogo delova u kojima se pravi razlika između znanja Zakona i mudrosti. Oni kažu o Mojsiju, našem Učitelju, da je on bio Otac u znanju Zakona, u mudrosti i prorokovanju. Kada se u Pismu kaže o Solomonu: „I bio je mudriji od svih“ (Kralj. 5:11), naši Mudraci dodaju, „ali ne veći i od Mojsija“; a izraz „od svih ljudi“, objašnjen je tako da znači „od svih ljudi njegovog pokolenja“; iz ovog su razloga (samo) „Heman, Haalkol i Darda, sinovi Mahola“, čuveni mudri ljudi tog doba, imenovani. Naši Mudraci, dalje kažu da čovek prvo mora da položi račun u pogledu svog znanja Zakona, potom u pogledu sticanja mudrosti, i konačno u pogledu pouka izvučenih logičkim zaključivanjem iz Zakona, tj. poduka u pogledu svog delanja. To je takođe pravi poredak: prvo moramo naučiti istine predaje, posle toga moramo biti naučeni kako da ih dokažemo, i onda istražiti delanja koja pomažu da se poboljšaju čovekovi putevi. Ideju da će čovek morati da položi račun u pogledu ove tri stvari, po opisanom redu, izrazili su naši Mudraci u sledećem odlomku: „Kada čovek dođe na suđenje, prvo ga pitaju: Jesi li odredio vreme za proučavanje Zakona? Jesi li se zauzeo u sticanju mudrosti? Jesi li iz jedne stvari izveo drugu stvar?“ Ovo dokazuje da su naši Mudraci pravili razliku između znanja Zakona s jedne strane, i mudrosti s druge, kao sredstva dokazivanja pouka podučavanih u Zakonu ispravnim rasuđivanjem.

Poslušajte sada šta imam da kažem pošto sam dao gornje objašnjenje. Drevni i današnji filozofi pokazali su da čovek može steći četiri vrste savršenstva. Prva vrsta, najniža, u čijem sticanju ljudi provode dane, jeste savršenstvo koje se tiče svojine; posedovanje novca, odeće, nameštaja, slugu, zemlje, i sličnog; posedovanje titule velikog kralja pripada ovoj vrsti. Nema bliske veze između ovog poseda i njegovog posednika; to je potpuno nestvaran odnos kada, zbog velike prednosti koju osoba izvlači iz svog poseda, ona kaže: „Ovo je moja kuća, ovo je moj sluga, ovo je moj novac, a ovo su moje vojske i armije“. Jer kada ispita sebe naći će da su sve ove stvari spoljašnje, i njihova su svojstva potpuno nezavisna od onog koji ih poseduje. Kada, dakle, taj odnos prestane, onaj koji je bio veliki kralj može jednog jutra shvatiti da nema nikakve razlike između njega i najvećeg jadnika, i da se nikakva promena nije desila u stvarima koje su mu bile pripisane. Filozofi su pokazali da onaj čiji je jedini cilj, u svim njegovim naporima i nastojanjima, posedovanje ove vrste savršenstva, traga za potpuno nestvarnim i prolaznim stvarima; ali, čak ako i one ostanu njegova svojina celog života, one mu ne daju nikakvo savršenstvo.

Druga vrsta je više povezana sa čovekovim telom nego prva. Ona uključuje savršenstvo stasa, sklopa, i oblika čovekovog tela; krajnju uravnoteženost naravi, i pravilan poredak i snagu njegovih udova. Ova vrsta savršenstva mora isto tako biti isključena iz uobličavanja našeg glavnog cilja; zato što je to savršenstvo tela, a čovek ga ne poseduje kao čovek, nego kao živo biće; ovo svojstvo mu je, osim toga, zajedničko sa najnižim životinjama; a čak i kada neko poseduje najveću moguću snagu, on ne može biti snažan kao mazga, a još manje biti snažan kao lav ili kao slon; on, dakle, najviše može imati snagu koja bi mu omogućila da nosi težak teret, ili slomi nešto debelo, ili da čini slične stvari, u kojima nema veće koristi za telo. Duša ne izvlači baš nikakvu korist iz ove vrste savršenstva.

Treća vrsta savršenstva bliže je povezana sa samim čovekom nego drugo savršenstvo. Ona uključuje moralno savršenstvo, najviši stepen odličnosti u čovekovoj prirodi. Većina pravila smera na prozvođenje ovog savršenstva; ali čak je i ova vrsta samo priprema za drugo savršenstvo, i ne traži se zbog sebe. Jer, sva moralna načela tiču se odnosa čoveka sa njegovim bližnjima; savršenstvo čovekovih moralnih načela je, takoreći, dato čoveku za dobrobit čovečanstva. Zamislite osobu koja je sama, i koja nema baš nikakve veze sa bilo kojom drugom osobom; sva njena moralna načela miruju, ona nisu potrebna, i ne daju nikakvo savršenstvo čoveku. Ova načela su nužna i korisna samo kada čovek dođe u vezu sa drugima.

Četvrta vrsta savršenstva jeste istinsko savršenstvo čoveka; posedovanje najviših razumskih i umnih sposobnosti; posedovanje takvih pojmova koji vode istinskim metafizičkim mnenjima o Bogu. Sa ovim savršenstvom čovek je postigao svoj konačni cilj; ono mu daje istinsko ljudsko savršenstvo; ono je samo njegovo; ono mu daje besmrtnost, i na osnovu njega on se naziva čovekom. Ispitajte prve tri vrste savršenstva, naći ćete da, ako ih posedujete, ona nisu vaša svojina, nego su svojina drugih; prema uobičajenom gledanju, međutim ona pripadaju vama i drugima. Ali, poslednja vrsta savršenstva je isključivo vaša; niko drugi nema ni jedan njen deo: „Imaj ih sam za se, a ne tuđin s tobom“ (Sol. 5:17). Vaš cilj stoga mora biti da steknete ovo (četvrto) savršenstvo koje je isključivo vaše, i ne treba da nastavite da radite i umarate sebe zbog onoga što pripada drugima, dok zanemarujete svoju dušu sve do potpunog gubljenja njene izvorne čistote time što telesne moći ovladavaju nad njom. Ista ideja izražena je na početku onih pesama, koje alegorijski predstavljaju stanje naše duše. „Sinovi matere moje rasrdiše se na me; postaviše me da čuvam vinograde; i ne čuvah svojega vinograda, koji ja imam“ (Pesm. 1:6). I sledeći odlomak upućuje na istu stvar, „ne bih dao drugima slave svoje i godina svojih nemilostivome“ (Sol. 5:9).

Proroci su nam isto tako objasnili ove stvari, i izrazili isto mnenje o njima kao filozofi. Oni jasno kažu da savršenstvo u svojini, u zdravlju, ili u naravi, nije savršenstvo koje je kao uzrok ponosa i slave za nas vredno traganja; da je znanje Boga, tj. istinska mudrost, jedino savršenstvo koje bi trebalo da tražimo, u kojem bi trebalo da slavimo sebe. Jeremija, upućujući na ove četiri vrste savršenstva, kaže: „Ovako veli Gospod, mudri da se ne hvali mudrošću svojom; ni jaki da se ne hvali snagom svojom; ni bogati da se ne hvali bogatstvom svojim; nego ko se hvali, neka se hvali tjem, što razumije i poznaje mene“ (Jer. 9:22:23). Uočite kako ih je prorok uredio u skladu sa njihovom ocenom u očima mnoštva. Bogataš zauzima prvo mesto, sledeći je moćnik, a onda mudrac; to jest, čovek dobrih moralnih načela; jer, u očima mnoštva, kojemu se obraćaju ove reči, on je isto tako i velik čovek. To je razlog što su ove tri vrste nabrojane po ovom redu.

Naši su Mudraci isto tako izveli iz ovog odlomka gore pomenute pouke, i postavili istu teoriju koje je objašnjena u ovoj glavi, naime, da jednostavni termin **hohma**, po pravilu, označava najviši cilj čoveka, znanje Boga; da ona svojstva koja čovek stiče, koja čine njegovo lično, osobeno blago, i koja se smatraju njegovim savršenstvom, u stvarnosti ne uključuju nikakvo savršenstvo; i da religijska delanja propisana po Zakonu, naime, različite vrste izražavanja poštovanja i moralnih načela koje koriste svim ljudima u njihovom društvenom opštenju jednih sa drugima, ne sačinjavaju konačan cilj čoveka, niti se mogu uporediti sa njim, jer su one samo pripreme koje vode do njega. Poslušajte mnjenje naših Mudraca o ovoj stvari njihovim vlastitim rečima. Odlomak se javlja u **Berešit Raba**, i glasi ovako: „Na jednom mestu Pismo kaže: 'I što je god najmilijih (**hafacim**) stvari ne mogu se izjednačiti s njom' (Sol. 8:11); a na drugom mestu: 'I što je god stvari koje su ti mile (**hifaceha**) ne mogu se izjednačiti s njom' (ib. 3:15). Pod „stvarima koje su mile“ treba razumeti izvršenje Božijih uputa i dobrih dela, dok „stvari koje su ti mile“ upućuju na drago kamenje i bisere. I jedno i drugo - stvari koje su mile, poželjne, i stvari koje ti želiš, koje su tebi mile - ne mogu se porediti sa mudrošću, nego „u ovome neka se hvali tjem, što razumije i poznaje mene“. Razmotrite kako je sažeta ova izreka, i kako je savršen njen autor; kako ovde ništa nije izostavljeno od svega onoga što smo posle dugih objašnjenja i uvodnih napomena istakli.

Pošto smo odredili uzvišene ideje sadržane u biblijskom odlomku, i naveli objašnjenje naših Mudraca, sada ćemo dovršiti ono što nas ostatak odlomka uči. Prorok se ne zadovoljava objašnjenjem da je znanje Boga najviša vrsta savršenstva; jer, da je to bila jedina njegova namera, on bi rekao: „Nego ko se hvali, neka se hvali tjem, što razumije i poznaje mene“ i stao bi tu; ili bi rekao „da razumije i poznaje mene da sam Jedan“, ili „da nemam nikakvu sličnost“ ili „da nema ničeg sličnog meni“, ili neki sličan izraz. On, međutim, kaže da čovek može da se hvali, slavi sebe, samo u znanju Boga i u znanju Njegovih puteva i obeležja, koji su Njegova delanja, kao što smo pokazali (Deo I, gl. 54) razjašnjavajući odlomak: „Pokaži mi sada puteve tvoje“ (Mojs. 38:13). Tako nam je u ovom odlomku rečeno da Božija dela koja treba da se znaju i koja treba da služe kao vodič za naša delanja, jesu, **hesed**, „milosrđe“, **mišpat**, „sud“, **cedaka**, „pravednost! Druga veoma važna pouka podučava se dodatnim izrazom „u zemlji“. Ona podrazumeva temeljno načelo Zakona; ona odbacuje teoriju onih koji rđavo tvrde da se Božije providenje ne proteže ispod sfere meseca, i da je zemlja sa njenim sadržajima izostavljena, da je „ostavio Gospod ovu zemlju“ (Jez. 8:12). Ona poučava, kako su, pak, najveći od svih mudrih ljudi rečima „Zemlja je Gospodova“ (2 Mojs. 9:29) podučavali da se Njegovo providenje prostire do zemlje u skladu sa njenom prirodom, na isti način na koji ona nadgleda nebesa u skladu sa njihovom prirodom. Ovo je izraženo rečima; „Da sam ja Gospod koji ispoljava milost, sud i pravednost na zemlji“. Prorok tako u zaključku kaže: „Jer ovim stvarima se ja ushićujem, reče Gospod“, tj. Moj cilj je (govoreći ovo) da vi primenite milosrđe, sud i pravednost na zemlji. Na sličan smo način pokazali (Deo I, gl. 54) da je cilj nabranjanja Božijih trinaest obeležja pouka da mi treba da steknemo slična obeležja i da delamo u skladu s tim. Cilj gornjeg odlomka otuda je da objavi, da čovek postiže savršenstvo, u kojem on zaista može da slavi i hvali onda kada je - onoliko koliko je to čoveku moguće - stekao znanje Boga, znanje Njegovog providenja, i načina na koji ono utiče na Njegova stvorenja u njihovom rađanju i življenju. Postigavši ovo znanje on će onda uvek biti odlučan da nastoji oko milosrđa, suda, i pravednosti, i tako oponaša puteve Božije. Ovo smo objasnili mnogo puta u ovoj raspravi.

Ovo je sve za šta sam mislio da je ispravno da se o njemu govori u ovoj raspravi, i što sam smatrao korisnim za ljude poput vas. Nadam se da ćete, uz Božiju pomoć, posle odgovarajućeg, dužnog, razmišljanja, shvatiti sve stvari koje sam ovde razmotrio. Neka nam dodeli On i svem Izrailju sa nama da postignemo ono što je On obećao: „Tada će se oči otvoriti slepima, a uši gluvima otčepiće se“ (Is. 35:5); „Narod koji hodi u tami vidjeće vidjelo veliko; i onima koji sjede u zemlji gde je smrtni sen zasvijetleće vidjelo“ (ib. 9:1).

Bog je blizu svakome ko Ga pozove, ako Ga zove u istini, i okrene Mu se. Pronalazi Ga svako ko Ga traži, ako uvek ide ka Njemu, i nikada ne zastrani. Amin.

Preveo sa engleskog
Dušan Đorđević Mileusnić

POSLANICA JEMENIČANIMA

...Pišete da je vođa pobunjenika u Jemenu doneo dekret o obaveznoj apostasiji za Jevreje, prisiljavajući jevrejske stanovnike svih mesta koje je osvojio da napuste jevrejsku veru, baš kao što su ih na to naterali Berberi u Magrebu. Doista, ova vest nas je slomila i zaprepastila i zapanjila čitavu našu zajednicu. I to opravdano. Jer ovo su loše vesti, „i ma ko za njih čuje, oba uva će mu zujati“ (I Samuilo, 3:11). Uistinu, naša srca su oslabljena, naši umovi zbunjeno, a moći našeg tela protračene usled kobnih nesreća koje su dovele do našeg verskog proganjanja sa dva kraja sveta, Istoka i Zapada, „tako da su neprijatelji bili usred Izraelja, neki na ovoj strani, neki na onoj strani“ (Knjiga Isusa Navina, 8:22). Prorok se, nakon što je saznao za takva teška i strašna vremena, molio i posredovao u naše ime, kao što čitamo: „Onda ja rekoh, o Gospode Bože, prestani, prekljnjem Te: kako će Jakov izdržati? jer je mali“ (Amos, 7:5). Zaista, ovo je tema koju se nijedan religiozan čovek ne usuđuje da uzme olako, niti bilo ko veruje u Mojsija. Ne može biti sumnje da su muke povodom kojih su Proroci prizivali Boga moleći ga da budu pošteđeni, pošto su ih videli i iskusili - mesijanske. Slično tome, Proroci su drhtali kada su ih predvideli kao što to saznajemo iz reči Isaije: „Srce mi zalupa, užas me obuze, sumrak za kojim žudeh pretvori se u strahovanje“ (Isaija, 21:4). Obratite pažnju takođe na božanski usklik u Tori kojim se izražava sažaljenje prema onima koji će ih dozivati, kao što čitamo: „Avaj, ko će biti živ kada Bog to učini!“ (Brojevi, 24:23).

Vi pišete da su se srca nekih ljudi odvrtila, da ih je spopala nesigurnost, da su im uverenja oslabila, dok drugi nisu izgubili veru, niti su postali obeshrabrani. Što se ovoga tiče, mi imamo božansko predosećanje posredstvom Danila, koji je predskazao da će produženi boravak Izraelja u dijaspori, i neprekidni progon dovesti do toga da će mnogi odlutati od naše vere, da će ih ispuniti sumnje, ili će krenuti pogrešnim putem, jer su bili svedoci naše slabosti, i registrovali uspeh naših protivnika i njihovu nadmoć nad nama, dok drugi neće biti uzdrmani u svojoj veri, niti će biti poljuljani u svojim ubeđenjima. Do ovog se može doći u stihu: „Mnogi će se očistiti, ubeleti, i prefiniti, ali zli će činiti zlo, i niko od zlih neće razumeti, ali će zato oni mudri razumeti“ (Danilo, 12:10). Nadalje, on predskazuje da će čak i ljudi od razumevanja i inteligencije koju su prebrodili manje nesreće i ostali čvrsti u svojoj veri u Boga i Njegovog slugu Mojsija, podleći neverici i da će grešiti, kada ih posete ozbiljnije i teže nevolje, dok će samo nekolicina ostati čista u veri, kao što čitamo: „A neki od njih koji su mudri će posrnuti“ (Danilo, 11:25).

A sada, moji istoverci, od suštinskog značaja za sve vas je da poklonite pažnju i dobro razmotrite ono što ću da vam istaknem. Potrebno je da to utisnete u svest svojih žena i dece, tako da njihova vera koja je možda oslabljena i umanjena bude ojačana, i da se oni ponovo učvrste u svom uverenju. Neka Gospod oslobodi nas i vas verske sumnje!

Upamtite da je naša istinska i autentična božanska religija, koja nam je otkrivena preko Mojsija, učitelja ranijih kao i kasnijih Proroka, uz pomoć koje nas Bog razlikuje od ostalog dela čovečanstva, kao što to Sveto pismo kaže: „Samo Gospod uživaše voleći vaše oce i on izabra njihovo seme nakon njih, vas između svih naroda“ (Zakon ponovljeni, 10:15). Do ovog nije došlo zbog naših zasluga, već pre kao čin božanske milosti, i zahvaljujući našim precima koji su bili svesni Boga i potčinili se Njemu kao što čitamo: „Gospod vas nije obasuo svojom ljubavlju, niti vas je izabrao, jer ste bili brojniji od bilo kog drugog naroda... već zato što vas Gospod voli, i zato što će on održati zakletvu datu vašim očevima“ (Ponovljeni zakoni, 7:7). Bog nas je učinio jedinstvenim po Svojim zakonima i odredbama, a uzvišenost se očituje u Njegovim pravilima i odredbama, kao što to Sveto pismo kaže, pripovedajući o Božijim milostima prema nama: „I koji je narod veliki, koji ima odredbe i propise koji su

toliko pravedni kao što je čitav ovaj Zakon, koji iznosim danas pred vas?" (Ponovljeni zakoni, 4:8). Stoga su sve nacije nagnane zavišću i bezbožnošću ustale protiv nas, a svi zemaljski kraljevi podstaknuti nepravdom i neprijateljstvom usredsredili su se na to da nas progone. Oni su želeli da ometu Boga, ali On ne može biti ometen. Još od vremena Otkrivenja, svaki despot ili rob koji je došao do vlasti, bilo da je bio nasilnik ili niskog roda, postavio je sebi kao osnovni cilj i krajnju nameru da uništi Zakon, i da izopači našu veru, uz pomoć mača, nasiljem ili putem surove sile, poput Amaleka, Sisera Senaheriba, Nebukadnezara, Tita, Hadrijana, neka im se kosti pretvore u prah, ko i svih drugih nalik njima. Ovo je jedna od dve klase ljudi koji pokušavaju da osujete božansku volju.

Druga klasa sastoji se od najinteligentnijih i najobrazovanijih nacija, kao što su Sirijci, Persijanci, i Grci. Oni takođe pokušavaju da unište naš Zakon i da ga izopače putem argumenata koje sami izmišljaju, kao i putem sukoba koje sami iniciraju. Oni žele da se Zakon izbaci iz upotrebe i da onda unište svaki trag o njemu uz pomoć svojih polemičkih napisa, baš kao što despoti planiraju da to urade mačem. Ali, nijedni ni drugi neće uspeti. Mi imamo božansko obećanje dato Isaiji u pogledu bilo kog tiranina koji poželi da naruši naš Zakon i da ga uništi oružanim sredstvima, da će ga Gospod uništiti, tako da oni neće ništa postići. Ovo je samo metaforički način da se kaže da će njihovi pokušaji biti bezuspešni, i da oni neće ostvariti svoju nameru. Na isti način, kad god neki disputant pokuša da pokaže lažnost našeg Zakona, Gospod će skrhati njegov argumente i pokazati da su oni apsurdni, neodrživi i besmisleni. Ovo božansko obećanje sadržano je u sledećem stihu: „Nijedno oružje načinjeno protiv vas neće imati uspeha, i svaki jezik koji se digne protiv vas u osudi vi ćete poreći“ (Isaija, 54:17).

Iako eksponenti obe metode ubeđuju sebe da se ova struktura može uništiti, i trude se da potkopaju njene čvrsto postavljane temelje, oni samo uvećavaju svoje muke i napore. Sama struktura ostaje, čvrsto usađena kao i uvek, dok im se Bog istine izruguje i ismejava ih, jer oni pokušavaju, sa svojom slabašnom inteligencijom, da postignu cilj koji prevazilazi moći smrtnog čoveka. Nadahnuti pisac opisuje njihov pokušaj i Božji prezir prema njima u sledećim stihovima: „Rasturimo njihove grupe, i odgurnimo njihove reči od sebe. On koji sedi na nebu se smeje, Gospod ih prezire“ (Psalmi Davidovim, 2:3-4). Obe ove grupe uznemiravale su nas i mučile bez prekida tokom čitave epohe naše političke nezavisnosti, a delom i tokom perioda našeg rasejavanja.

Nakon toga nastala je nova sekta koja je kombinovala ova dva metoda, naime, osvajanje i sukob, u jedan, jer je verovala daće ova procedura biti efikasnija u brisanju svakog traga od jevrejske nacije i religije. Ona je, stoga, odlučila da ima pretenzije na proročanstvo i da osnuje jednu novu veru, protivnu našoj božanskoj religiji, kao da tvrdi da je ona podjednako Bogom data. Ona se nadala da će time probuditi sumnje i stvoriti zabunu, jer je jedna suprotstavljena drugoj, a obe navodno emaniraju iz božanskog izvora, što bi dovelo do uništenja obe religije. Jer, takav izuzetan plan kuje čovek koji je zavidan i gnevan. On će se boriti da ubije svog neprijatelja i spase svoj vlastiti život, ali kad uvidi da je nemoguće da ostvari svoj cilj, on će smisliti zaveru u kojoj će obojica biti ubijeni.

Prvi koji je usvojio ovaj plan bio je Isus Nazarećanin, neka mu se kosti pretvore u prašinu. On je bio Jevrej in jer mu je majka bila Jevrejka, a otac mu je bio paganin. Jer, u skladu s odredbama našeg Zakona, dete koje rode Jevrejka i paganin, ili Jevrejka i rob, je zakonito (Jevamot, 45a). Isus je samo figurativno nazvan nezakonitim detetom. On je naveo ljude da veruju da je prorok koga je poslao Bog da razjasni komplikovana mesta u Tori, i da je on Mesija koga je prerekao svaki pojedini prorok. On je tumačio Toru i njena pravila i na takav način da dovede do njihovog potpunog uništenja, do ukidanja svih njenih zapovesti i do narušavanja njenih zabrana. Mudraci, neka je blagosloveno sećanje na njih, pošto su postali svesni njegovih planova, pre nego što se njegova reputacija raširila među našim narodom, odmerili su mu prikladnu kaznu.

Danijel je već prethodno bio aludirao na njega kada je nagovestio pad zlog i jeretika među Jevrejima koji će pokušati da unište Zakon, svojata proročanstvo, polaže pretenzije na čuda, i tvrdi da je on Mesija, kao što je zapisano: „Takođe će deca drskog među našim narodom biti bestidna da svojataju proročanstvo, ali će oni pasti (Danilo, 11:14).

Dosta kasnije, pojavila se jedna religija čije poreklo vezuju za njega potomci Esaua, iako namera ove osobe nije bila da osnuje novu veru. On je bio neškodljiv za Izrailj, jer on ni-

je poljuljao uverenja ni pojedinaca niti grupa, s obzirom da su njegove nedoslednosti bile svima krajnje transparentne. Konačno, mi smo ga savladali i zaustavili kada nam je pao u ruke, i njegova sudbina je opšte poznata.

Nakon njega pojavio se Ludak koji se ugledao na svog prethodnika jer je ovaj popločao put za njega. Ali, on je još dodao kao cilj stvaranje pravila i potčinjavanje, i izmislio svoju dobro poznatu religiju (islam). Svi ti ljudi imali su za cilj da postave svoje učenje na isti nivo sa našom božanskom religijom. Ali, samo glupak kome nedostaje poznavanje jednog i drugog uporediće božanske institucije sa ljudskom praksom

Naša religija razlikuje se od drugih religija sa kojima ima navodnih sličnosti, isto onoliko koliko se živ čovek obdaren sposobnošću razuma razlikuje od statue koja je besprekorno isklesana od mermera, drveta bronze ili srebra. Kada osoba koja nije spoznala božansku mudrost ili Božija dela vidi tu statuu koja površno podseća na čoveka po svojim obrisima, obliku, crtama i boji, ona veruje da je struktura delova statue isto što i konstitucija čoveka, jer njoj nedostaje razumevanje u pogledu unutarne organizacije i jednog i drugog. Međutim, obaveštena osoba koja poznaje unutrašnjost i jednog i drugog, upoznata je sa činjenicom da unutrašnja struktura statue uopšte ne otkriva vešto majstorstvo, dok su unutrašnji delovi čoveka zaista savršeno sačinjeni - nastavljanje nerava u mišiće i njihove ogranke, razgranjavanje tetiva i njihovo ukrštanje i mreža njihovih ligamenata kao i način na koji oni rastu, obrazovanje kostiju i zglobova, pulsirajući i nepulsirajući krvni sudovi i njihovi ogranci, nepokriveni i pokriveni delovi, sve u skladu sa proporcijama, po obliku i na odgovarajućem mestu - svedočanstvo o mudrosti Tvorca.

Isto tako, osoba koja nije upoznata s tajnim značenjem Svetog pisma i dubljim smislom zakona, biće sklona da veruje da naša religija ima nečeg zajedničkog sa nekom drugom ukoliko napravi poređenje između njih dve. Jer, ona će zapaziti da u *Tori* postoje zabrane i zapovedi, baš kao što u nekoj drugoj religiji postoje dopuštena i zabranjena dela. Obe sadrže sistem verskog pridržavanja, pozitivnih i negativnih naloga, sankcionisanih nagradom ili kaznom.

Kada bi ta osoba samo mogla da pronikne u unutarnji smisao zakona, ona bi onda shvatila da suština istinski božanske religije leži u dubljem smislu njenih pozitivnih i negativnih naredbi, od kojih svaka pomaže čoveku u njegovoj težnji ka savršenstvu, i uklanja svaku smetnju na putu ka ostvarenju odličnosti. Ove zapovedi pomažu kako masi tako i eliti da stekne moralne i intelektualne kvalitete, svakom prema njegovim sposobnostima. Na taj način božanska zajednica postaje uzvišena, dostižući dvostruko savršenstvo. Pod prvim savršenstvom mislim na čovekov život na ovom svetu u najprijetnijim i najprimerenijim uslovima. Drugo savršenstvo predstavljalo bi ostvarenje intelektualnih ciljeva, ponovo u skladu s urođenim moćima.

Načela drugih religija koja liče na ona iz Svetog pisma nemaju dublje značenje, već su površne imitacije, prekopirane i sazidane po uzoru na ona iz njega. Oni su oblikovali svoje religije po ugledu na našu da bi glorifikovali sebe, i stvorili iluziju da su one slične tom i tom. Međutim, njihovo krivotvorenje javna je tajna za obrazovane. Stoga, oni su postali predmet poruge i ismejavanja, baš kao kad se čovek smeje majmunu kada ovaj imitira ljudske radnje.

Ovaj događaj predskazan je u božanski nadahnutom Danilovom proročanstvu prema kome će se, u neko buduće vreme pojaviti osoba s religijom sličnoj onoj istinitoj, sa Svetim pismom i usmenim učenjima, koja će se arogantno pretvarati da ju je Bog udostojio otkrovenjem, i da je ona razgovarala s Njim, i nastupiti s drugim ekstravagantnim tvrdnjama. Tako je Danilo u svom opisu uspona arapskog carstva, nakon pada rimske imperije, aludirao na pojavu Ludaka i njegove pobede nad rimskim, persijskim i vizantijskim carstvom u svojoj viziji roga koji je postajao sve veći, duži i snažniji. Kako ovo tumačenje podržavaju istorijske činjenice, sledećem stihu ne može se pridati ni jedno drugo značenje: „Razgledah robove, i gle, jedan mali rog izraste među njima i tri prva roga iščupaše se iz korena pred njima; i gle, u tom rogu behu oči kao čovečije, i usta koja govorahu velike stvari“ (Danilo, 7:8).

Sad razmotrite koliko je neobično prikladna ova simbolika. Danilo kaže kako je video jedan mali rog koji se uzdizao. Kada je on postao duži, čak čudesno duži, on je bacio ispred sebe tri roga i gle, po strani toga roga nalazila su se dva oka slična paru ljudskih očiju, i usta koja su izgovarala nemoralne reči. Ovo očigledno aludira na osobu koja će osnovati novu re-

ligiju sličnu božanskom zakonu i imati pretenzije na otkrivenje Svetog pisma, i proročanstvo. Ona će, nadalje, pokušati da izmeni i ukine Zakon, kao što je rečeno: „I on će nastojati da promeni vremena i zakon“ (Danilo, 7:25).

Danilo je bio božanskim putem obavešten da će On uništiti ovu osobu bez obzira na njenu veličinu i njeno dugo prisustvo zajedno sa preostalim pristalicama njegovih prethodnika. Jer, sve tri strane koje su ratovale protiv nas na kraju će nestati, tj. jedna koja je pokušavala da nas savlada mačem, druga koja se borila da nas pobedi argumentima, i treća koja je osnovala religiju sličnu našoj.

Mada će neko vreme delovati kao pobedioci, i biti u usponu duže ili kraće vreme, oni neće dugo trajati niti opstati. Mi imamo božansko obećanje od pamtljivih vremena da će Bog konačno ukinuti svaki dekret apostasije koji se donese protiv nas. Kada je kralj David nadahnut Svetim Duhom i govoreći u ime zajednice razmišljao o tome koliko je naroda vladalo Izraeljom u prošlosti, i kroz koliko iskušenja i patnji je njegov narod prošao od početka svoje istorije, a ipak nije bio istrebljen, on je potresen uzviknuo: „Mnogo bola mi nanese od mladosti moje, ali me ne savladaše“ (Psalmi Davidovi, 129:2).

Braćo moja, vi znate da su u vreme Nebukadnezara Zlog Jevreji bili primorani da obožavaju idole i niko nije bio pošteđen izuzev Ananija, Mišaela, i Azarija. Konačno, Bog je uništio Nebukadnezara, i učinio kraj njegovim zakonima, a religija istine ponovo je postala samostalna.

Slično tome, za vreme Druge zajednice, kada su zli grčki vladari stekli kontrolu nad Palestinom, oni su uveli surove mere protiv Izraelja s ciljem da unište Toru. Jevreje su terali da obesvećuju Šabat, i bilo im je zabranjeno da se pridržavaju obreda obrezivanja. Svaki Jevrej morao je da na svojoj odeći ispiše reči: „Mi nemamo udela u Gospodu Bogu Izraelja“ kao i da ureže ovu rečenicu na rogovima svoga vola i da tek onda s njim ore. Ovakvo stanje stvari trajalo je oko pedeset dve godine. Konačno, Bog je istovremeno okončao i njihovo carstvo i njihove zakone. Mudraci, blagosloveno neka je sećanje na njih, često aludiraju na progone na sledeći način: „jednom zla vlada uvede sledeći dekret o progonu“ ili „oni odlučiše tako i tako“. Posle izvesnog vremena Bog bi takvu odluku učinio ništavnom i nevažećom, uništavajući silu koja ju je donela. Ovo opažanje bilo je ono što je navelo rabine, blagosloveno neka je sećanje na njih, da potvrde da su progoni kratkog veka (Ketubot, 3b).

Božansko obećanje dato je Jakovu, našem ocu da će njegovi potomci nadživeti narod koji će ih ponižavati i uznemiravati, kao što je zapisano: „I semena tvoga će biti kao praha na zemlji“ (Postanje, 28:14). To jest, iako će njegovo potomstvo biti ponižavano kao prašina po kojoj gazimo nogama, oni će se na kraju pojaviti trijumfalno i pobedonosno, i kao što ovo poređenje podrazumeva, baš kao što se prašina na kraju nađe iznad onoga ko gazi po njoj i ostaje posle njega, tako će i Izraelj nadživeti svoje progonitelje.“

Prorok Isaija davno je predskazao da će različiti narodi uspevati da savladaju Izraelj i vladaju neko vreme nad njim. Ali, na kraju, Bog će priteći Izraelju u pomoć i prekinuće njihove jade i patnje kao što je to nagovešteno u sledećem stihu: „Žalostan prizor javi mi se. Izdajnik izdaju čini, a nevernik neveru; hodi, o Elame, opkoli o Midejo! ali ću na kraju učiniti da to uzdisanje prestane“ (Isaija, 21:2).

Mi imamo božansko obećanje da je Izraelj neuništiv i neprolazan, i da će uvek biti uzvišena zajednica. Kao što je nemoguće da Bog prestane da postoji, tako je uništenje i nestanak Izraelja sa ovoga sveta nezamislivo, kao što čitamo: „Jer kao što se ja Gospod ne menjam, ni vi, o sinovi Jakovljevi, nećete biti uništeni“ (Malahije, 3:6). Slično ovome, On je priznao i uverio nas da je nezamislivo da nas On potpuno odbaci čak i ako mi Njega ne slušamo, i ne poštujemo Njegove naredbe, kao što to prorok Jeremija izjavljuje: „Ovako veli Gospod: Ako se može izmeriti nebo gore, i istražiti temelji zemaljski dole, tada ću ja odbaciti svo seme Izraelja zbog svega što su učinili, veli Gospod“ (Jeremija, 31:37). Uistinu, upravo ovo obećanje je već bilo dato ranije kroz Mojsija našeg Učitelja koji kaže: „I zato ni onda, kada budu u zemlji neprijatelja, neću ih odbaciti, niti ću ih omrznuti, da ih potpuno satrem, i raskinem svoj zavet s njima; jer je sam Gospod Bog njihov“ (Levitska knjiga, 26:44).

Uzdajte se u istinska obećanja Svetog pisma, braćo, i nemojte da vas obeshrabri niz progona ili neprijateljeva nadmoć nad nama, ili slabost našeg naroda. Ovi putevi određeni su da bi nas iskušali i pročistili da bi se tako samo sveci i pobožni iz čiste i neuprljane loze Jakovljeve držali naše religije i ostali unutar zajednice, kao što je zapisano: „I među preostalima su oni koje će Gospod pozvati“ (Joil, 3:5). Ovaj stih jasno govori da oni nisu brojni, s obzirom da su potomci onih koji su bili prisutni na planini Sinaju, bili svedoci Otkrivenja, stupili u zavet sa Bogom, i preuzeli na sebe da učine i slušaju kao što je naznačeno u njihovoj izreci: „Činićemo i slušaćemo“ (Izlazak, 24:7). Oni su obavezali ne samo sebe već i svoje potomke, kao što je zapisano: „Nama i našoj deci zauvek“ (Zakoni ponovljeni, 29:29). Nama je dato odgovarajuće božansko obećanje da neće samo svi oni koji su bili prisutni na Sinajskom Otkrivenju verovati u proročanstvo Mojsija i njegovog Zakona, već i njihovi potomci, do kraja vremena, kao što je zapisano: „Gle, ja vam dolazim u gustom oblaku, da bi ljudi mogli da čuju kad govorim s vama, i da bi vam uvek verovali“ (Izlazak, 19:9)

Shodno ovom, jasno je da onaj koji s prezirom odbija religiju koja je otkrivena na toj teofaniji nije izdanak naroda koji je tome prisustvovao. Jer, naši mudraci, neka je blagosloveno sećanje na njih, insistiraju na tome da oni koji gaje neka druga osećanja prema božanskoj poruci nisu potomci rase koja je bila prisutna na planini Sinaju (Nedarim, 20a). Neka Bog čuva i nas i vas od sumnje, i progna iz naših redova zbuđenost i podozrenje.

Sada, moji dragi jednovernici u dijaspori, potrebno je da hrabrite jedni druge, stariji da vode mlade, a vođe da usmeravaju mase. Prihvatite istinu koja je postojana i nepromenljiva, i sledeće postulate religije koja neće nikada propasti. Bog je jedan u jedinstvenom smislu te reči, a Mojsije je Njegov prorok i predstavnik, i najveći i najsavršeniji od proroka. Njemu je Bog odobrio ono što nije bilo odobreno nijednom proroku pre njega, niti će biti u budućnosti. Celokupna Tora je božanskim putem otkrivena Mojsiju, o kome je rečeno: „S njim govorim iz usta ka ustima“ (Brojevi, 12:8). Ona neće biti ukinuta niti zamenjena, a ni dopunjavana niti skraćivana. Nikada ona neće biti istisnuta od strane nekog drugog božanskog otkrivenja koje sadrži pozitivne i negativne dužnosti. Dobro upamtite Otkrivenje na Sinaju u skladu sa božanskim nalogom da ovekovečite sećanje na ovu priliku, i da ne dopustite da ono padne u zaborav. Pored toga, nama je naređeno da utisnemo ovaj događaj u svest svoje dece, kao što je zapisano: „Samo pazite na sebe, i dobro čuvajte dušu, da ne zaboravite stvari koje su videle vaše oči, i da one ne izađu iz srca vaših dokle god ste živi; već ih obznani- te svojoj deci i deci vaše dece“ (Zakoni ponovljeni, 4:9).

Imperativ je, moji sunarodnici Jevreji, da učinite da veliki spektakl Otkrivenja probudi maštu vaše dece. Proglašavajte njegov značaj na javnim skupovima. Jer, ovaj događaj je stožer naše religije, i dokaz koji pokazuje njenu istinitost. Procenite istinsku važnost ovog fenomena, jer Sveto pismo je istaklo njegov značaj u stihu: „Jer pitaj sada o danima prošlim, koji su bili pre tebe, od dana kada Bog stvorio čoveka na zemlji, i od jednog kraja neba do drugog, je li ikad postojala stvar toliko uzvišena kao što je ova, i da li se čulo za nešto slično?“ (Zakoni ponovljeni, 4:32).

Upamtite, moji jednovernici, da ovaj veliki, neuporedivi, i jedinstveni istorijski događaj potvrđuju najbolji dokazi. Jer, nikada pre ni posle čitava nacija nije bila svedok Božijem otkrivenju ili posmatrala Njegov sjaj. Cilj svega ovoga bio je da se u nama utvrdi vera, tako da je ništa ne može izmeniti, i da se dostigne stepen samouverenosti koji će nas održati u ovim teškim vremenima žestokog progona i apsolutne tiranije, kao što je zapisano: „Jer Bog dođe da vas iskuša“ (Izlazak, 20:20). Sveto pismo znači da je Bog tako otkrio sebe vama da bi vam dao snage da izdržite sva buduća iskušenja. Sada se nemojte ni spotaći ni pogrešiti, budite postojani u svojoj religiji i istrajte u svojoj veri u dužnostima koje vam ona nalaže.

Preveo sa engleskog
Dejan D. Marković